

Tema 2. Vi har legat under samma is

FAKTABLAD I9.

Isälvsdeltan och dödisgropar

Ett isälvsdelta bildas då en isälv mynnar ut under vattenytan under en tid då iskanten står stilla och inte smälter. Isälven för med sig stenar, grus och slam som avlagras utanför mynningen.

Först avsätts det grövsta materialet och längre ut de finare partiklarna. En hög av grovsediment avlagras precis utanför iskanten vid isälvsmyningen.

Denna hög, bestående av sten, grus och sand, växer och når upp till och med till vattenytan. Isälvsdeltat byggs successivt utåt precis som ett normalt floddelta varvid grövre partiklar förs ut genom bottentransport och avlagras ovanpå finkornigare och tidigare sedimenterade partiklar. Isälvsdeltat har en typisk solfjäderform och dess yta är jämn och plan. Ytterst finns en tydlig brant.

Så kallade **dödisgropar** har uppstått där ett stort isblock avskilts från den avsmältande och rörliga inlandsisen och stannat kvar orörlig på samma ställe. Runtom isblocket flödade smältvatten och avsatte material runtom isblocken.

På sänkans botten finns en myr eller sank mark men även öppet vatten förekommer. Dödisgroparna är vanligen formade så att de bildar en plan botten med skarpa, nästan lodräta kanter. Storleken är sällan mer än några hundratal meter i diameter.

Dödisgroparna saknar oftast vegetation eftersom kall luft glider ner här även på sommaren så att majoriteten av plantor som gror här dör av frost.

Dödisgrop. Lockstamon.

Foto: Thomas Birkö